

Barn- och skolnämnden

Handläggare Agneta Brus
Titel: Enhetschef
E-post: agneta.brus@norrталje.se

Till
Barn- och skolnämndens arbetsutskott

Riktlinjer för skolval och skolplacering i förskoleklass och grundskola

Från läsåret 2020/21

Förslag till beslut

1. Barn- och skolnämnden antar barn- och utbildningskontorets förslag till riktlinjer för skolval och skolplacering i förskoleklass och grundskola vid de kommunala skolenheterna.
2. De nya riktlinjerna gäller från och med 1 januari 2020, och tillämpas vid skolval inför läsåret 2020/21.
3. Barn- och skolnämnden delegerar till förvaltningsdirektören med rätt att vidaredelegera beslut om antal platser för antagning till förskoleklass och årskurs 7 vid de kommunala skolenheterna.

Sammanfattning av tjänsteutlåtandet

Barn- och utbildningskontoret har upprättat förslag till nya riktlinjer för skolval och skolplacering i förskoleklass och grundskola att gälla från och med 1 januari 2020.

Utgångspunkten i skolförfattningarna är att skolval och skolplacering ska ske på objektiva och icke diskriminerande grunder, och att kommunens regler för urval i de fall antalet sökande till en skola är fler än antalet befintliga platser ska vara tydliga och förutsägbara för elever och vårdnadshavare. Skolval och skolplacering måste också ske på ett rättssäkert och administrativt effektivt sätt.

Bakgrund

Barn- och skolnämnden antog 2016-12-05 § 102 riktlinjer för skolval och skolplacering i förskoleklass, grundskola, och grundsärskola från och med läsåret 2017/18. Från och med läsåret 2020/2021 kommer skolval, skolplacering och skolskjuts hanteras i ett nytt systemstöd för att säkerställa en rättssäker och likvärdig handläggning. Det finns därför behov av att uppdatera och förtydliga kommunens riktlinjer.

Koppling till gällande styrdokument

Genom tydliga riktlinjer som stödjer en effektiv och rättssäker handläggning uppfyller kommunen förutom skolförfattningarnas krav även kommunens servicepolicy, värdegrund samt uppdrag i Mål & budget att stärka valfriheten och införa ett aktivt skolval med förbättrade jämförelsemöjligheter.

Lagkrav

Skollagen 9 kap. 15 § (förskoleklass)
Skollagen 10 kap. 30-31 §§ (grundskola)

Samberedning

Ärendet har beretts på barn- och utbildningskontoret.

Beskrivning av ärendet

1. Rättslig reglering

1.1 Skolplikt och rätt till utbildning

Enligt 7 kap. 2 § skollagen (2010:800) har alla barn som är bosatta i Sverige skolplikt. Skolplikt gäller dock inte

- barn som varaktigt vistas utomlands
- barn vars förhållanden är sådana att det uppenbarligen inte kan begäras att barnet ska gå i skola.

Skolplikten motsvaras av en rätt till utbildning enligt 7 kap. 3 §. Vissa barn har rätt till utbildning, men är inte skolpliktiga. Det gäller exempelvis asylsökande, barn som vistas i landet utan tillstånd eller barn som har tidsbegränsade uppehållstillstånd. Även elever som inte anses bosatta i landet, men vars vårdnadshavare är svensk medborgare har rätt till utbildning enligt skolförordningen

Såväl vårdnadshavare, hemkommun och skolhuvudman/rektorer har ett ansvar för att skolplikten fullgörs. Hemkommunen har ett ansvar att säkerställa att alla barn har en skolplacering inom eller utanför den egna kommunen. Skolhuvudmannen ansvarar för att barn som är inskrivna i verksamheten fullgör skolgången, och vårdnadshavaren har ett ansvar att se till att barnet fullgör sin skolplikt.

Skolplikten inträder höstterminen det år barnet fyller 6 år, men får om det finns särskilda skäl börja fullgöra skolplikten ett år senare. Skolplikten upphör vid utgången av vårterminen det tionde året, eller ett år senare för den elev som inte gått ut högsta årskursen när skolplikten annars skulle ha upphört, dock senast när eleven fyller 18 år.

Om ett barn flyttar utomlands och därmed inte längre ska vara folkbokförd i landet upphör skolplikten. Skolplikten upphör även i de fall då barnet fortfarande är folkbokfört i landet, men där hemkommunen bedömer att barnet varaktigt vistas utomlands.

1.2 Skolplacering av elever i förskoleklass och grundskola

Skolplacering i förskoleklass regleras i 9 kap. 15 §. Skolplacering i grundskola regleras i 10 kap. 30-31 §§.

Enligt skollagen ska en elev placeras vid den av kommunens skolenheter där elevens vårdnadshavare önskar att eleven ska gå. Om den önskade placeringen skulle medföra att annan elevs rättighet att placeras vid en skolenhet i närheten av hemmet, ska kommunen placera eleven vid en annan skolenhet beaktat övriga önskemål och om inga önskemål kan mötas en skolenhet i närheten av hemmet.

Kommunen får annars frångå elevens vårdnadshavares önskemål endast om

1. Den önskade placeringen skulle medföra betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter, eller
2. Om det är nödvändigt med hänsyn till övriga elevers trygghet och studiero (denna punkt gäller endast vid placering i grundskola).

Den som har blivit placerad vid en viss skolenhet har enligt huvudregeln rätt att gå kvar där om inte något annat följer av punkten 1 och 2 ovan.

1.3 Skolskjuts

Skolskjuts i förskoleklass och grundskola regleras i skollagen 9 kap. 15 b-c §§ (förskoleklass) och 10 kap. 32-33 §§ (grundskola).

Elever i grundskola med offentlig huvudman har rätt till kostnadsfri skolskjuts från en plats i anslutning till elevens hem till den plats där utbildningen bedrivs och tillbaka, om sådan skjuts behövs med hänsyn till färdvägens längd, trafikförhållanden, elevens funktionsnedsättning eller någon annan särskild omständighet.

Denna rätt gäller dock inte elever som väljer att gå i en annan skolenhet än den där kommunen annars skulle ha placerat dem eller som går i en annan kommuns grundskola. I de fall då det kan ske utan organisatoriska eller ekonomiska svårigheter ska kommunen även anordna skolskjuts i dessa fall.

1.4 Skolplacering i fristående skola

Kommunen beslutar endast om skolplacering i de kommunala skolorna. Beslut om mottagande i de fristående skolorna görs av de fristående skolhuvudmännen enligt egna urvalsregler som godkänts av Skolinspektionen.

De fristående skolorna hanterar därmed också ansökningar till skolplacering i de fristående skolorna. Skolvalet står dock öppet även för elever som vill söka plats i en fristående skola. Se vidare avsnitt 3.3.

1.5 Rätt till skolplacering

Rätt till skolplacering i Norrtälje kommun har:

1. Elever som är folkbokförda i Norrtälje kommun fr.o.m. höstterminen det år de fyller 6 år. Då inträder rätten att börja förskoleklass.
2. Elever som inte är folkbokförda i Norrtälje kommun men som med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl att tas emot i Norrtälje kommuns skolor, t ex. elever som vistas hem för vård och boende efter beslut av socialtjänst.
3. Elever som inte är folkbokförda i landet, men som har rätt till utbildning enligt skollagen 29 kap. 2 § 2 st. p. 1-5.
4. Vissa andra elever som inte är folkbokförda men som vid tillämpningen av skollagen ska jämföras med folkbokförda i kommunen.

Vissa elever får tas emot, men har inte någon lagstadgad rätt att tas emot i kommunen skolor. Det gäller elever som är folkbokförda i Norrtälje kommun och som vill börja förskoleklass vid 5 års ålder. Det gäller också elever som inte är folkbokförda i Norrtälje kommun men som ansöker om plats enligt skollagen 9 kap. 13 § 2 st. (förskoleklass), eller 10 kap. 27 § (grundskola) utan särskilda skäl, men efter önskemål från vårdnadshavare.

2. Placeringsrutiner och principer för antagning

2.1 Urvalsprinciper

Elev ska enligt huvudprincipen placeras vid den av kommunens skolenheter där elevens vårdnadshavare önskar att eleven ska gå. Om antalet sökande elever överstiger antalet tillgängliga skolplatser används följande kriterier för placering av elever i angiven ordning:

1. Placeringsförtur
2. Relativ närhet.
3. Syskonförtur
4. Absolut avstånd
5. Lottning

2.1.1 Placeringsförtur

Placeringsförtur gäller för

- Elever som redan går i årskurs 6 vid en skolenhet som även erbjuder årskurs 7-9.
- Elever som ska erbjudas plats i resursklass eller motsvarande vid skolenheten.
- Elever som ska erbjudas plats vid skola dit skolskjuts anordnas.

Sociala skäl utgör inte särskilda skäl att få placeringsförtur till viss skolenhet.

2.1.2 Relativ närhet

Relativ närhet innebär att om två elever har valt samma skola och bara en av dem kan få plats, så är det barnet som har längst väg till den alternativa skolan som har rätt till platsen.

2.1.3 Syskonförtur

Syskonförtur kan tillämpas om två elever valt samma skola och har likvärdig relativ närhet. Den elev som har ett syskon på den valda skolan har då rätt till platsen. Med syskon avses endast barn folkbokförda på samma adress.

2.1.4 Absolut avstånd

Om två elever har exakt samma relativa närhet och syskonförtur inte är tillämplig används absolut avstånd som urvalsgrund.

2.1.5 Lottning

Om även det absoluta avståndet skulle vara exakt lika används lottning som urvalsgrund.

2.2 Placeringsordning

Placering sker i följande ordning:

1. Elever med skyddade personuppgifter placeras genom särskilt antagningsförfarande.
2. Elever folkbokförda i Norrtälje kommun placeras utifrån kommunens principer för antagning.
3. Elever som inte är folkbokförda i kommunen, men som har rätt till plats placeras genom särskilt antagningsförfarande.
4. Elever som inte är folkbokförda i Norrtälje kommun och som ansöker om plats enligt skollagen 9 kap. 13 § 2 st. (förskoleklass), eller 10 kap. 27 § (grundskola) efter önskemål från vårdnadshavare, samt elever folkbokförda i Norrtälje kommun som vill börja förskoleklass vid 5 års ålder placeras genom särskilt antagningsförfarande i mån av plats.

2.3 Urval genom färdighetsprov till skolenhet eller "profilklass"

Skolenheter som har särskild inriktning eller särskilda s.k. profilklasser" får under vissa förutsättningar och efter beslut av barn- och skolnämnden använda färdighetsprov som urvalsgrund till skolenheten eller till en s.k. "profilklass" inom skolenheten.

Om färdighetsprov används som urvalsgrund till en skolenhet får ingen annan urvalsgrund tillämpas.

Antagning genom färdighetsprov till särskild skolenhet ska slutföras före skolvalsperiodens start. Elever som inte antas till skolenheten deltar därefter i ordinarie skolval.

Antagning genom färdighetsprov till "profilklass" inom en skolenhet kan endast göras inom den elevgrupp som antagits till skolenheten utifrån ordinarie urvalsprinciper.

2.4 Beslut

Placering av elever i kommunal förskoleklass och grundskola görs av barn- och utbildningskontoret. Beslut om skolplacering fattas enligt barn- och skolnämndens vid varje tidpunkt gällande delegationsordning.

2.5 Mätning och avstånd

Avstånd mellan elevens bostad (folkbokföringsadress) och vald skolenhet mäts som den kortaste farbara vägen mellan bostad och skolans adresspunkter i ett digitalt system. För att mäta det relativa avståndet används ett adressregister och digitalt vägnät som grund. Kartunderlaget för vägarna hämtas från nationella vägdatabasen med gång och cykelvägar (NVDB med GC-vägar) och kommunens egna kartor.

Vid beräkning av relativ närhet görs inte någon trafiksäkerhetsbedömning vid avståndsmätning mellan hemmet och skolan.

2.6 Elever som ej gör val eller om vårdnadshavare inte är överens om val av skola

För elev vars vårdnadshavare inte ansöker om skolplacering, alternativt elev där vårdnadshavare inte är överens om skolplaceringen och inte kan nå en överenskommelse, kommer Norrtälje kommun att besluta om skolplacering för att barnets rätt till utbildning ska säkerställas. Barnets folkbokföring kommer då att utgöra grund för kommunens beslut om skolplacering som sker enligt samma urvalsprinciper som ovan.

2.7 Elever från annan kommun

Elever folkbokförda i annan kommun kan ha rätt till skolplacering i Norrtälje kommun om eleven med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl att få gå i Norrtälje kommuns förskoleklass eller grundskola. Det gäller t ex. elever som är placerade i ett sådant hem för vård och boende som avses i 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) och som är beläget i Norrtälje kommun. Även andra skäl kan utgöra särskilda skäl.

Elever kan också tas emot i Norrtälje kommuns skolor efter önskemål av elevens vårdnadshavare. I dessa fall finns dock ingen rätt till skolplacering, utan plats beviljas i mån av plats, och efter överenskommelse om betalningsansvar med elevens hemkommun.

2.8 Inflyttning till kommunen

Familjer som har för avsikt att flytta till Norrtälje kommun jämställs med folkbokförda i kommunen under förutsättning att de kan uppvisa ett köpekontrakt på en bostad eller ett hyreskontrakt som styrker att familjen kommer att bosätta sig i Norrtälje kommun. Även en kopia på anmälan om ändrad folkbokföring hos Skatteverket kan gälla som intyg på avsikten att flytta till kommunen.

2.9 Elever som vill gå i förskoleklass eller grundskola i annan kommun

Ansökan om skolplacering i annan kommun görs direkt till den kommun/skolhuvudman som ansökan avser.

2.10 Elever som flyttar från kommunen

Elev som flyttar från kommunen ska anmäla utflyttning via blankett/e-tjänst. Elev som har tagits emot vid en skolenhet har rätt att gå kvar läsåret ut även om de förhållanden som låg till grund för beslutet ändras under läsåret, t ex. genom ändrad folkbokföring. Om det för eleven återstår endast en årskurs, har eleven också rätt att gå kvar sista årskursen.

3. Principer för skolval

3.1 Tidplan, information och kommunikation

Norrtälje kommun genomför varje år ett skolval inför kommande läsår. Skolvalet genomförs under perioden januari-februari. Barn- och utbildningskontoret fastställer tidplan för skolvalet senast den 30 november året före läsårsstart. Samråd ska ske med skolhuvudmännen. Tidplanen kommuniceras till samtliga kommunala och fristående skolenheter genom rektor, och till vårdnadshavarna genom publicering på kommunens webbplats.

Alla vårdnadshavare med elever som omfattas av skolvalet får information genom sms, e-post eller brev. Information publiceras också på kommunens webbplats.

3.2 Vilka som omfattas av skolvalet

De som ska göra ett skolval under skolvalsperioden är vårdnadshavare till barn som är folkbokförda i Norrtälje kommun, och som:

1. Ska börja förskoleklass.
2. Ska börja årskurs 7.

Elever kan i vissa fall börja direkt i årskurs 1 om vårdnadshavare begär det, och eleven bedöms ha förutsättningar för det. Dessa elever ansöker om skolplacering i förskoleklass. Rektor vid mottagande skola gör därefter bedömning av om barnet har förutsättningar för att i stället börja direkt i årskurs 1.

Elever som går i årskurs 6 på en skolenhet som också erbjuder högre årskurser har placeringsförtur till årskurs 7 och flyttas automatiskt upp till årskurs 7. Eleven behöver inte genomföra något skolval om eleven inte önskar byta skolenhet.

3.3 Val av skola – kommunal eller fristående skola

Alla vårdnadshavare ska uppmanas att göra ett aktivt skolval. Om inget skolval görs, eller om vårdnadshavarna inte är överens om skolplacering beslutar barn- och utbildningskontoret om skolplacering enligt kommunens ordinarie principer för antagning.

Även elever som står i kö till en fristående skola uppmanas att göra ett aktivt skolval under skolvalsperioden. Elev som erhållit plats i en fristående skola eller skola i annan kommun kan i ansökningstjänsten för skolvalet välja att avstå skolval till en kommunal skolenhet.

Varje vårdnadshavare ska välja och rangordna minst 1 och max 5 skolenheter.

3.4 När skolvalet avslutas

Efter att alla ansökningar i skolvalet har hanterats får alla vårdnadshavare ett beslut om skolplacering, och skolvalet avslutas. Även de som inte har gjort något aktivt val får ett beslut. Beslutet om skolplacering ska meddelas vårdnadshavare senast den 1 april före höstterminens start.

3.5 Skolbyte efter/utanför skolvalsperioden

Elever som önskar göra ett byte av skola efter att skolvalet avslutats gör detta genom att skicka in en ansökan om skolbyte.

Ansökningar till fristående skola utanför skolvalsperioden görs direkt till den fristående skolhuvudmannen.

3.6 Skolbyten under pågående läsår

Om en elev flyttar in i kommunen, eller flyttar inom kommunen under pågående läsår gör eleven en anmälan om skolplacering/skolbyte, och en skolplacering görs utifrån ordinarie urvalsprinciper.

Även om en elev inte flyttar under pågående läsår kan vårdnadshavare närsomhelst ansöka om byte av skola. Byte sker i mån av plats. Båda vårdnadshavarna måste vara överens om och underteckna ansökan om skolbyte. Handläggning av skolbytesärenden sker på barn- och utbildningskontoret vid minst ett avstämningstillfälle per månad. Datum för skolbyte ska beslutas i samråd med avlämnande och mottagande rektor.

3.7 Köhantering

Kommunala skolor använder inte kötid som urvalskriterium. När en ledig plats uppstår under läsåret går barn- och utbildningskontoret igenom de ansökningar om skolbyte som gjorts efter skolvalsperioden eller under läsåret till den aktuella skolan. Om det finns fler sökande till platsen sker placering utifrån ordinarie urvalsprinciper. En anmälan om skolbyte ligger aktiv under aktuellt läsår, om inte vårdnadshavare aktivt återkallar den. Om önskemålet om skolbyte inte har kunnat tillgodoses under läsåret får ett skriftligt meddelande om att anmälan inte har kunnat tillgodoses och avslutas.

Därefter får vårdnadshavare lämna in en förnyad ansökan till kommande läsår om önskemålet om skolbyte fortfarande gäller.

4 Övrigt

4.1 Skolskjuts

Rätten till skolskjuts prövas enligt skollagen mot den skola som kommunen skulle ha placerat eleven på. Denna formulering går inte helt i linje med skollagens regelverk om att kommunen ska placera eleven vid den skolenhet där elevens vårdnadshavare önskar att eleven ska gå. Kommunen har därför ett kompletterande regelverk för prövning av skolskjutsen.

Elever som har kortare väg till en eller flera skolor inom de fastställda kilometergränserna kommer inte att tillhöra något skolskjutsområde, utan placeras vid en av skolorna i närområdet enligt ordinarie antagningsprinciper.

Elever som inte har någon skola i närområdet garanteras plats på en skola dit skolskjuts anordnas. Vid tidpunkten för skolval ska det vara känt för elever och vårdnadshavare hur rätten till skolskjuts kommer att tillämpas.

Elever som uppfyller de fastställda avståndsgränserna till skolan inom sitt skolskjutsområde, men valt och antagits vid annan skola som också uppfyller de fastställda avståndsgränserna kan efter ansökan beviljas skolskjuts till annan skola. Prövning av skolskjutsen baseras på att skolskjutsen till annan skola inte medför en ekonomisk svårighet. Detta gäller elever i kommunala och fristående skolor.

4.2 Antagning till grundsärskolan

Elever som tillhör målgruppen för grundsärskolan placeras genom särskilt antagningsförfarande.

Elever som tillhör målgruppen för grundsärskolan kan antas med placeringsförtur till förskoleklass till den skolenhet där grundsärskolan är belägen.

4.3 Hur beslut om skolplacering överklagas

Beslut om skolplacering överklagas genom laglighetsprövning enligt 13 kap. kommunallagen.

SLUT FÖRSLAG RIKTLINJER

Konsekvensanalys/riskanalys

Jämställdhetsanalys

Är inte tillämplig.

Barnkonsekvensanalys

Riktlinjerna i sig innebär att regelverket för hur elever placeras och vilka urvalsregler som gäller blir tydligare och mer rättssäkra för elever och vårdnadshavare. Genom att införa ett systemstöd för beräkning av relativ närhet får såväl vårdnadshavare som kommunen ett tillförlitligare underlag vid prövning av ärenden om skolplacering.

Riskerna ligger snarare i att bristen på skolplatser, framförallt Norrtälje stad innebär att fler elever inte kommer att kunna få sitt förstahandsval tillgodosett. Det kan också innebära att fler elever inte får placering vid den geografiskt närmaste skolan. Alla elever garanteras dock en plats i närområdet, eller vid en skolenhet dit skolskjuts anordnas.

De nya riktlinjerna innebär viss förändring av nuvarande skolskjutsriktlinjer. De befintliga upptagningsområdena för skolskjuts ersätts av "skolskjutsområden" som kan förändras över tid. För att inte riskera ökade kostnader för skolskjuts behöver kommunen även fortsättningsvis kunna styra skolskjutsorganisationen genom ha ett regelverk för skolskjuts som kompletterar dessa riktlinjer.

Genom att förändra skolskjutsområdena kan kommunen vid behov styra elevflödena mot skolor med större kapacitet. Det är dock viktigt att komma ihåg att i det fall kommunen "bussar" elever från tätortsområden till skolor på landsbygden med lediga skolplatser så kan det få negativa konsekvenser för vårdnadshavare med barn som går i fritidshemmet. Då skolskjuts inte beviljas till och från fritidshemmet kan vårdnadshavare i vissa fall behöva resa långa sträckor "åt fel håll" för att lämna och hämta barnet i fritidshemmet i anslutning till skoldagens början och slut.

Ekonomisk analys

De ekonomiska riskerna ligger framförallt i bristen på skolplatser i tätorten, och i skolskjutsorganisationen.

Central placering av eleverna innebär också att det åtminstone i ett inledningskede krävs ökade resurser motsvarande ca 1 årsarbetare på centrala förvaltningskontoret för att administrera skolval och skolplacering. Samtidigt avlastas rektorer och skolenheternas administrativa stöd då frågor om skolval och skolplacering kan hänvisas till centrala förvaltningskontoret.

Tidplaner

Ärendet behandlas vid barn- och skolnämndens arbetsutskott den 2 december och vid barn- och skolnämndens sammanträde den 16 december. Riktlinjerna gäller från och med 1 januari 2020.

Jenny Nordström
Förvaltningsdirektör
Barn- och utbildningskontoret

Martin Sandström
Verksamhetschef Service & Support
Barn- och utbildningskontoret

Bilagor

1. Beskrivning av relativ närhet

Beslut skickas till

Författningssamling
Verksamhetschef och biträdande verksamhetschef för grundskolan
Rektor för kommunala och fristående grundskolor
Barn- och elevadministrationen
Kontaktcenter